

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSSTYRELSEN

Osaamisen arvioinnin mukauttaminen ja osaamistavoitteista poikkeaminen

- ammatillisen perustutkinnon yhteiset tutkinnon osat

Tuija Artama
Opetushallitus
Ammatillinen koulutus

Osaamisen hankkiminen ja arviointi

Osaamisen hankkiminen

Lähtötilanteen selvittäminen

- Ohjauksen ja tuen tarve

Ohjaus ja tuki

OPVA-opinnot

Eriytynen tuki

Vaativa erityinen tuki

Arviointi

Osaamisen arviointi osa-alueen osaamistavoitteiden ja arviointikriteerien mukaisesti

Osaamisen arvioinnin mukauttaminen

Osaamistavoitteista poikkeaminen

Lähtökohtia mukauttamiseen ja poikkeamiseen

- Tavoite on, että koulutuksen järjestäjä päättää ammattitaitovaatimuksista ja osaamistavoitteista poikkeamisesta tai osaamien arvioinnin mukauttamisesta ennen kuin opiskelija aloittaa opinnot osa-alueessa.
- Joskus tarve poikkeamiseen tai arvioinnin mukauttamiseen huomataan vasta, kun opiskelu on jo alkanut -> tällöin päätös tehdään viivyttelemättä.
- Arviointitilanteessa ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista poikkeaminen tai osaamisen arvioinnin mukauttaminen eivät ole mahdollisia.

Osaamisen arvioinnin mukauttaminen/ tarve

- Mukauttaminen on osaamisen arvioinnin laadullista mukauttamista
- Mahdollista vain ammatillisissa perustutkinnoissa
- Mukautetaan jos opiskelija ei tukitoimista huolimatta saavuta osaamistavoitteissa sellaista tyydyttävän tason osaamista, jota edellytetään arvosanan yksi (1) saavuttamiseksi.
- Mukauttamisen tarve arvioidaan mahdollisimman aikaisessa vaiheessa
- Edellyttää erityisen tuen päätöksen
- Mukauttaminen tehdään yksilöllisesti ja vain niiltä osin, kuin se on opiskelijan kannalta välttämätöntä.
- Osaamisen osoittamisen aikana mukauttamispäätöstä ei voida tehdä

Osaamisen arvioinnin mukauttaminen/ päätös

- Koulutuksen järjestäjä päättää tutkinnon osan osaamisen arvioinnin mukauttamisesta.
  - Opiskelijaa ja alaikäisen huoltajaa tai laillista edustajaa tulee kuulla ennen mukauttamispäätöksen tekemistä.
- Päätös opintojen mukauttamisesta on hallinnollinen päätös, johon voi vaatia oikaisua aluehallintovirastosta.
- Mukauttamista koskeva päätös voidaan purkaa, jos opintojen edetessä käy ilmi, että opiskelija pystyy saavuttamaan tutkinnon perusteiden mukaiset osaamistavoitteet.
- Mukauttamisen purkamisesta tehdään hallinnollinen päätös.

Osaamisen arvioinnin mukauttaminen/ arvioinnin suunnittelu ja toteutus

- Mukautetussa arvioinnissa kirjataan yksilöllinen osaamisen arviointi HOKSiin
-> mukautetut arviointikriteerit
- Mukautetut arviointikriteerit:
  - Perustuvat suoritettavan tutkinnon perusteisiin (ammattillisissa tutkinnon osissa vielä vaihtelua)
  - Yksilölliset
  - Arviointiasteikko on viisiportainen (1M - 5M)
  - Mukautetun kiitettävän tason arvioinnin kriteerit ovat alle tutkinnon perusteissa määritellyn tyydyttävän 1-tason.
- Suunnitelma, kuinka osaaminen osoitetaan (Tarvitaanko tukitoimia?)

Osaamisen arvioinnin mukauttaminen/ arvioinnin suunnittelu ja toteutus

- Mukautetut kriteerit tehdään vain niihin osaamistavoitteisiin, kuin se on opiskelijan valmiuksien ja tavoitteiden kannalta välttämätöntä.
  - Opiskelijalla voi siis olla osa-alueessa sekä perusteiden mukaista arviointia että mukautettua arviointia
  - Mikäli yksikin osaamistavoite on mukautettu, tulee osa-alueeseen (opintorekisteriote) ja kyseiseen tutkinnon osaan (todistus) viitemerkintä mukauttamisesta
- Mukautetussa osaamisen arvioinnissa opiskelija osaaminen arvioidaan mukautetun arviointiasteikon lisäksi sanallisesti.
- Jos opiskelijan saavuttama osaaminen on mahdollista arvioida tutkinnon perusteiden arviointikriteereitä käyttäen, päätös mukauttamisesta puretaan.

Osaamisen arvioinnin mukauttamisen viitetieto todistuksessa

Esimerkki 2

Viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen 1) 11 osp

Hyväksytty, M

1) Tutkinnon osan osaamisen arviointia on mukautettu ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (531/2017) 64 §:n perusteella.

Esimerkki 3

Matemaattis-luonnontieteellinen osaaminen 1) 12 osp

Hyväksytty, M

1) Yhteisen tutkinnon osan osa-alueen osaamisen arviointia on mukautettu ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (531/2017) 64 §:n perusteella.

Osaamisen arvioinnin mukauttamisen viitetieto opintorekisteriotteella

Matematiikka ja matematiikan soveltaminen 1) 4 osp 4M

1) Yhteisen tutkinnon osan osa-alueen osaamisen arviointia on mukautettu ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (531/2017) 64 § perusteella.

Lisäksi ammatillisesta koulutuksesta annetun asetuksen (673/2017) 11 § mukaisesti opiskelijan osaaminen arvioidaan mukautetun arviointiasteikon lisäksi sanallisesti -> sanallinen kuvaus osaamisesta

Tukimateriaalia mukautettuun arviointiin

- Osaamisen arvioinnin mukauttaminen, tukimateriaalia arviointiin
(ammatilliset tutkinnon osat)

Osaamistavoitteista poikkeaminen

- Poikkeaminen tarkoittaa sitä, että opiskelijalta ei edellytetä kaikkea tutkinnon perusteissa määrättyä osaamista.
- Ammatillisten perustutkintojen ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista poikkeaminen on mahdollista silloin, kun tutkinnon perusteiden mukaiset ammattitaitovaatimukset tai osaamistavoitteet ovat kohtuuttomat
  - opiskelijan olosuhteiden tai opiskeluhistorian perusteella
  - opiskelijan vammaan tai terveydentilaan liittyvistä syistä.
- Osaamistavoitteista poiketaan vain siltä osin, kuin se on opiskelijan henkilökohtaiset tavoitteet ja valmiudet huomioon ottaen välttämätöntä.

Poikkeaminen koko osa-alueesta

- Jos poikkeamisen tarve kohdistuu yhteisen tutkinnon osan osa-alueessa kaikkiin pakollisiin osaamistavoitteisiin.
  - opiskelijan opintoihin sisällytetään tutkinnon osassa olevien muiden osa-alueiden valinnaisia opintoja poikkeamista vastaava laajuus.
- Yhteisten tutkinnon osan osa-alueen kaikista pakollisista osaamistavoitteista poikkeaminen ja korvaaminen muilla tutkinnon osan valinnaisilla osaamistavoitteilla ei vaaranna opiskelijan mahdollisuutta saada tutkintoa suoritetuksi ja tutkintotodistusta.

Viitetieto todistukseen koko osa-alueen poikkeamisesta

Esimerkki:

Viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen 1) 11 osp Hyväksytty

1) Viestintä ja vuorovaikutus toisella kotimaisella kielellä, ruotsi, pakollisen osa-alueen kohdalla on poikettu osaamistavoitteista ammatillisesta koulutuksesta annetun lain perusteella (L531/2017, 66 §). Opiskelija on suorittanut tämän sijaan viestintä ja vuorovaikutus vieraalla kielellä, englanti, valinnaisen osa-alueen, **1 osp** (VNA 673/2017, 3 §)

Huom! 1 osp tässä yhteydessä tarkoittaa osa-alueen laskennallista laajuutta osana tutkintoa. Opiskelija on suorittanut osa-alueen kokonaisuutena, mikä näkyy opintorekisteriotteella, mutta laskennallinen laajuus on 1 osp

Poikkeaminen osa-alueen jostakin osaamistavoitteesta

- Poikkeaminen on mahdollista tehdä vain tietyistä osaamistavoitteista, aina ei tarvitse poiketa koko osa-alueesta
  - Tällöin opiskelija hankkii osaamista ja osoittaa osaamista niistä osaamistavoitteista, joista ei poiketa.
  - Viitetieto:
    - Osa-alueen nimi 1) x osp 3
- 1) Osa-alueen seuraavasta osaamistavoitteesta on poikettu ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (531/2017) 66 §:n perusteella: **osaamistavoite**

Onko perusteltua tehdä poikkeaminen opiskelijalle, joka on opiskellut vain muutaman vuoden kotimaassaan perusmatematiikkaa ja omaa äidinkieltä sekä suorittanut Suomessa kotoutumiskoulutuksen jälkeen OPVA-opinnot? Tilalle opiskelija itse toivoo matematiikan opintoja.

- poikkeamispäätös tehdään aina harkinnanvaraisesti opiskelijan yksilöllisen tilanteen mukaan
- poikkeamispäätös voidaan tehdä, kun tutkinnon perusteiden mukaiset osaamistavoitteet ovat kohtuuttomat
  - opiskelijan olosuhteiden tai opiskeluhistorian perusteella
  - opiskelijan vammaan tai terveydentilaan liittyvistä syistä.
- onko opiskelija opiskellut OPVAssa fysiikkaa ja kemiaa?
- ennen poikkeamispäätöstä harkinta fysiikan ja kemian taitojen tarpeesta suhteessa ammatilliseen osaamiseen?

Todistus

- Ammattitaitovaatimuksista ja osaamistavoitteista poikkeamisesta ja osaamisen arvioinnin mukauttamisesta tulee aina viitetieto ammatillisen perustutkinnon tutkintotodistukseen.
- Jos opiskelija ei ole saavuttanut keskeisiä tutkinnon osien ammattitaitovaatimuksia tai osaamistavoitteita poikkeamisen tai osaamisen arvioinnin mukauttamisen vuoksi, koulutuksen järjestäjä ei voi antaa opiskelijalle tutkintotodistusta tai todistusta suoritetuista opinnoista. Näissä tilanteissa koulutuksen järjestäjä antaa todistuksen opiskelijan osaamisesta.
- Ohje todistuksiin ja niiden liitteisiin merkittävistä tiedoista ammatillisessa koulutuksessa

Osaamisen tunnustaminen mukautetusta arvioinnista

- Opiskelijan aiemmin suorittamia yhteisten tutkinnon osien osia-alueita voidaan tunnustaa suoritettavaan tutkintoon, vaikka ne olisi arvioitu mukautetusti.
- Todistukseen arvosanan yhteyteen tulevat merkinnät ja viittaustekstit tehdään Opetushallituksen todistusohjeen mukaisesti.
  - Tutkinnon osa on tunnustettu metsäalan perustutkinnosta (20.12.2017, OPH-2539- 2017). Toinen kotimainen kieli, ruotsi, pakollisen osa-alueen kohdalla on poikettu osaamistavoitteista ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (531/2017) 66 §:n perusteella. Opiskelija on suorittanut tämän sijaan viestintä ja vuorovaikutus vieraalla kielellä, englanti, 1 osp (VNA 673/2017, 3 §)
- Aiempia, mahdollisia todistukseen merkittyjä sanallisia arviointeja ei siirretä uuteen todistukseen.

ammattillinenkoulutus@oph.fi

A decorative graphic consisting of thick, wavy lines in green and blue, curving across the bottom and right sides of the page.